

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1998/36
Karar Sayısı : 1998/49
Karar Günü : 20.7.1998
R.G. Tarih-Sayı :16.11.2000-24232

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu

İTİRAZIN KONUSU : 4.12.1984 günlü, 3096 sayılı "Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun"un 3. maddesinin, Anayasa'nın 5., 7., 35., 167. ve 172. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I- OLAY

Bakanlar Kurulu'nun 13.11.1996 günlü, 96/8811 sayılı kararının iptaline ilişkin Danıştay Onuncu Daire kararını temyizen inceleyen Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4.12.1984 günlü, 3096 sayılı Yasa'nın iptali istenilen 3. maddesi şöyledir:

"Madde 3- Elektrikle ilgili hizmet vermek üzere kurulmuş olan sermaye şirketlerine; Devlet Planlama Teşkilatının görüşünü havi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu, önceden yönetmelikle belli edilmiş görev bölgelerinde, elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesisleri kurulması ve işletilmesi ile ticaretinin, yaptırılmasına karar verebilir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen çerçeve içerisinde ilgili görevli şirketle sözleşme akdeder."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince yapılan toplantıda, Mahkeme'nin iptalini istediği kuralın bakmakta olduğu davada uygulanıp uygulanmayacağı sorunu öncelik taşıdığından, ilk inceleme raporu, dava dosyası ve ekleri ile iptali istenen kural, bunların gerekçeleriyle diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği düşünüldü :

Anayasa'nın 152. ve 294 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları yasa ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler

veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddî olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralından amaç, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Davacı şirketin, yönetmelikle belirlenmiş görev bölgesinde elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı ve ticaretini yapmak istemiyle başvuruda bulunduğu, konuya ilişkin fizibilite raporu hazırlayarak Bakanlığa sunduğu, raporun Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca uygun bulunduğu ve şirketin görevlendirilmesine ilişkin 9.10.1991 tarih ve 91/2325 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının tesis edildiği, ancak görev verme sözleşmesi imzalanmayarak, dava konusu Kararname ile görevlendirme kararının geri alındığı anlaşılmaktadır.

İtiraz yoluna başvuran Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin tamamının iptalini istemiştir.

İtiraz konusu 3. maddede, "Elektrikle ilgili hizmet vermek üzere kurulmuş olan sermaye şirketlerine; Devlet Planlama Teşkilatının görüşünü havi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu, önceden yönetmelikle belli edilmiş görev bölgelerinde, elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesisleri kurulması ve işletilmesi ile ticaretinin, yaptırılmasına karar verebilir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenen çerçeve içerisinde ilgili görevli şirketle sözleşme akdeder" denilmektedir. Bakanlar Kurulu, 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesine dayanarak aldığı 9.11.1991 günlü, 91/2325 sayılı kararla davacı şirketi kimi illerde otuz yıl süre ile elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı ve ticaretini yapmakla görevlendirmiş; 13.11.1996 günlü, 96/8811 sayılı kararla da bu görevlendirmeye ilişkin kararı geri almıştır. Davacı şirket, Danıştay Onuncu Dairesi'ne geri alma işleminin iptali istemiyle başvurarak Bakanlar Kurulu'nun 96/8811 sayılı geri alma kararının iptalini istemiştir.

Danıştay Onuncu Dairesi'nce verilen kararda, 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesine dayanılmamış, uyuşmazlık, idari işlemlerin geri alınmasına ilişkin İdare Hukuku ilkelerine göre çözümlenmiştir. Bu durumda, 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesi Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nda görülmekte olan davada uygulanacak kural değildir.

Açıklanan nedenle, Anayasa'nın 152. maddesi ile 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine uygun olmayan başvurunun reddi gerekir.

V- SONUÇ

4.12.1984 günlü, 3096 sayılı "Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun'un 3. maddesi bakılmakta olan davada uygulanacak kural olmadığından, bu maddeye ilişkin itirazın Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Ali HÜNER'in, "Maddenin bakılmakta olan davada uygulanacak kural olduğu" yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 20.7.1998 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Ahmet Necdet SEZER	Güven DİNÇER	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Ali HÜNER	Lütfi F.TUNCEL
Üye		Üye
Mahir Can ILICAK		Rüştü SÖNMEZ

KARŞIOY YAZISI

Bakılmakta olan davada, davacı, 9.10.1991 gün ve 91/2325 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile elektrik üretim, iletim ve dağıtım konularında ticaret yapmak üzere görevlendirildiğini, aradan uzun süre geçmesine karşın, buna ilişkin sözleşmenin yapılmadığını, daha sonra Bakanlar Kurulu'nun 3.11.1996 günlü, 96/8811 sayılı kararı ile görevlendirilmenin iptal edildiğini ileri sürerek, bu karar ile bunun dayanağını oluşturan Yönetmeliğin çıkarılmasına ilişkin 14.11.1996 gün ve 96/8810 sayılı Bakanlar Kurulu kararının iptalini istemiştir.

Danıştay 10. Dairesi, görevlendirmenin geri alınmasına ilişkin 96/8811 sayılı Bakanlar Kurulu kararını iptal etmiş, Yönetmeliğin çıkarılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararının iptali istemini ise reddetmiştir. 10. Daire'nin bu kararının Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nda temyizen görüşülmesi sırasında 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin davada uygulanacak kural olması nedeniyle Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülmüştür.

3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesi bakılmakta olan davada uygulanacak kuraldır. Bakanlar Kurulu davacı şirketin görevlendirilmesine ilişkin 91/2325 sayılı kararını 96/8811 sayılı kararla geri alırken, 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesini uygulamak durumundadır. İdarî işlemlerin tesis edildikleri usule göre geri alınabilecekleri idare hukukunun genel ilkesidir. İşlemin geri alınmasına ilişkin izlenmesi gereken yol, işlemin ilk defa yapılmasına ilişkin Yasa'nın 3. maddesinde öngörülen usule göre belirlenecektir. Başka bir anlatımla, Bakanlar Kurulu kararının geri alınma işleminin hukuka uygunluk denetimi, diğer konular yanında 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesinde işlemin tesisine ilişkin usul gözetilerek yapılacaktır.

Öte yandan, bakılmakta olan davada, şirketlerin görevlendirilmesine ilişkin esasları düzenleyen Yönetmeliğin yürürlüğe konulması hakkındaki 96/8810 sayılı Bakanlar Kurulu kararının da iptali istenmiştir. Söz konusu Yönetmelik, 3096 sayılı Yasa'nın 3. ve 10. maddelerine dayanılarak çıkarılmıştır. Yönetmeliğin yargısal denetimi idare hukukunun genel esasları yanında Yasa'da öngörülen esas ve usule ilişkin çerçeve kapsamında yapılacaktır. Bu bağlamda da 3. madde Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanacak kuraldır.

Açıklanan nedenlerle, 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin davada uygulanacak kural olmadığı yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkan

Ahmet Necdet SEZER

Üye

Haşim KILIÇ

KARŞIOY YAZISI

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesi uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir.

Uygulanacak yasa kuralından amaç, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır,

Dava dosyasının incelenmesinden, davacı şirketin yönetmelikle belirlenmiş görev bölgesinde, elektrik üretimi ve iletimi, dağıtımı ve ticaretini yapmak isteğiyle başvuruda bulunduğu, konu ile ilgili hazırladığı fizibilite raporunun davalı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca uygun bulunduğu ve davacı şirketin görevlendirilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu kararı verildiği, ancak görev verme sözleşmesi imzalanmayarak görev verme kararının geri alındığı anlaşılmaktadır.

İtiraz yoluna başvuran Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin iptalini istemiştir.

3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesinde Bakanlar Kurulu'nun, elektrikle ilgili hizmet vermek üzere kurulmuş sermaye şirketlerine, Devlet Planlama Teşkilatının görüşünü havi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın teklifi üzerine, önceden belirlenmiş görev bölgelerinde, elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesisleri kurulması ve işletilmesi ile ticaretinin yaptırılmasına karar verebileceği ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın, Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenen çerçeve içerisinde ilgili görevli şirketle sözleşme akdedeceği hükme bağlanmıştır.

Bakanlar Kurulu 9.10.1991 günlü, 2325 sayılı kararı ile davacı şirketi elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı ve ticaret yapmakla görevlendirmiş, 13.11.1996 günlü, 8811 sayılı kararı ile ise Yasa'nın 3. maddesine dayanarak bu görevlendirilmeyi iptal etmiştir.

3. maddesinde sözleşme akdedilmeden önceki evrede yapılacak işlemler de düzenlenmektedir. İdare hukukunun geliştirdiği kurallardan biri olan usulde paralellik kuralına göre idari işlem tesis edildiği usulde geri alınabilecektir. Davacı şirket 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesine göre görevlendirilmiş ve görevlendirme işleminin iptaline ilişkin Bakanlar Kurulu kararı da aynı maddeye dayandırılmıştır. Uyuşmazlığın çözümünde 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesi uygulanacak kural niteliğindedir.

Bu nedenle, davada uygulanacak kural olmadığından, maddeye ilişkin itirazın Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine karar veren çoğunluk görüşüne karşıyım.

Üye

Samia AKBULUT

KARŞIOY YAZISI

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları yasa ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralından amaç, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Bakılmakta olan davada, Onuncu Daire kararını temyizen inceleyen, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, 3096 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin iptali istemiyle başvurmuştur.

3096 sayılı Yasa'nın "Görevin Verilmesi" başlıklı 3. maddesinde "Elektrikle ilgili hizmet vermek üzere kurulmuş olan sermaye şirketlerine: Devlet Planlama Teşkilatının görüşünü havi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu, önceden yönetmelikle belli edilmiş görev bölgelerinde elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesisleri kurulması ve işletilmesi ile ticaretinin yaptırılmasına karar verebilir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen çerçeve içerisinde ilgili görevli şirketle sözleşme akdeder" kuralı yer almaktadır.

Yasa'nın 3. maddesi ve 16.8.1985 günlü, 85/9800 sayılı Kararname eki yönetmelik uyarınca, Bakanlar Kurulu Kararı ile davacı şirket, 4. görev bölgesinde 30 yıl süreyle elektrik üretimi, dağıtımı ve ticareti yapmakla görevlendirilmiş, ancak görevlendirmeye ilişkin bu karar,

Esas Sayısı : 1998/36
Karar Sayısı : 1998/49

itiraz konusu 3. maddeye dayanılarak 13.11.1996 günlü, 96/8811 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile iptal edilmiştir.

Davacı Şirket, Bakanlar Kurulu kararına karşı Danıştay'da idari işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Görülmekte olan davada, elektrik üretimi, dağıtımı ve ticaretinin yapılması yolundaki Bakanlar Kurulu kararının geri alınmasında veya yeniden davacı şirketin görevlendirilmesinde itiraz konusu 3. madde uygulanacak kural niteliğini taşımaktadır. Danıştay Onuncu Dairesince verilen ve İdari Dava Daireleri Genel Kurulunca temyizen incelenen kararda, geri alınma işleminin idare hukuku ilkelerine dayandırılmış olması, itiraz konusu 3. maddede belirlenen kuralların, davanın görülmesinde ve çözümlenmesinde nazara alınmayacağı veya olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte görülmediği anlamına gelemez. Davayı temyizen inceleyen İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, bu davanın görülmesinde ve sonuçlandırılmasında mutlaka itiraz konusu 3. maddede yer alan kuralları gözönünde bulunduracaktır.

Belirtilen nedenlerle, 3096 sayılı Yasa'nın itiraz konusu 3. maddesi bakılmakta olan davada uygulanacak kural niteliğinde olduğundan aksine oluşan çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye

Sacit ADALI

Üye

Ali HÜNER